



Fjärrvärmelag m.m.

Sammanfattning

I betänkandet behandlar utskottet proposition 2007/08:60 om fjärrvärmelag m.m. Utskottet tillstyrker förslagen i propositionen, vilket bl.a. innebär att en fjärrvärmelag införs. I lagen samordnas gällande regleringar av fjärrvärmeverksamhet med de nya bestämmelser som föreslås i propositionen. Lagen innebär bl.a. en skyldighet för fjärrvärmeföretag att förhandla med en enskild fjärrvärmekund om vissa avtalsvillkor för fjärrvärme. Om parterna inte kan komma överens på egen hand kan de ansöka om medling av en fjärrvärmenämnd. Därtill innehåller lagen ett skydd för konsumenter mot avbrott i distributionen av fjärrvärme. Lagen föreslås träda i kraft den 1 juli 2008.

Propositionen innehåller också bl.a. förslag till en ny straffbestämmelse i brottsbalken som innebär att det blir straffbart att olovligen leda värmeenergi ur ett röledningssystem för uppvärmning eller till ett röledningssystem för kylning. Även dessa ändringar föreslås träda i kraft den 1 juli 2008.

Utöver detta behandlar och avstyrker utskottet ett antal motionsyrkanden innehållande olika förslag rörande fjärrvärmen. Avvikande uppfattningar framförs i reservationer under avsnitten Prövning av oskälig prissättning (s, v, mp), Tredjepartstillträde till fjärrvärmenäten (s, mp), Investeringsstöd till fjärrvärmeutbyggnad (s, v, mp) och Fjärrvärmeföretagens regelbörd (s, mp).

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	5
Ärendet och dess beredning	5
Bakgrund	5
Propositionens huvudsakliga innehåll	5
Utskottets överväganden	7
Propositionen	7
En fjärrvärmelag	7
Ändringar i brottsbalken	10
Motionerna	10
Vissa kompletterande uppgifter	12
Utskottets ställningstagande	16
Inledning	16
Prövning av oskäligen prissättning	17
Tredjepartstillträde till fjärrvärmenäten	18
Investeringsstöd för fjärrvärmeutbyggnad	19
Fjärrvärmeföretagens regelbörda	20
Införandet av en fjärrvärmelag m.m.	21
Reservationer	22
1. Prövning av oskäligen prissättning, punkt 1 (s, v, mp)	22
2. Tredjepartstillträde till fjärrvärmenäten, punkt 2 (s, mp)	23
3. Investeringsstöd för fjärrvärmeutbyggnad, punkt 3 (s, v, mp)	24
4. Fjärrvärmeföretagens regelbörda, punkt 4 (s, mp)	25
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	27
Propositionen	27
Följdmotionerna	27
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2007	28
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	29

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. **Prövning av oskälig prissättning**

Riksdagen avslår motionerna 2007/08:N9 yrkandena 1–3, 2007/08:N10, 2007/08:N11 yrkande 2, 2007/08:N337 och 2007/08:N366.

Reservation 1 (s, v, mp)

2. **Tredjepartstillträde till fjärrvärmenäten**

Riksdagen avslår motionerna 2007/08:C371 yrkande 15, 2007/08:N9 yrkande 5, 2007/08:N11 yrkande 1, 2007/08:N223, 2007/08:N234 och 2007/08:N243.

Reservation 2 (s, mp)

3. **Investeringsstöd för fjärrvärmeutbyggnad**

Riksdagen avslår motionerna 2007/08:N9 yrkande 4 och 2007/08:N11 yrkande 3.

Reservation 3 (s, v, mp)

4. **Fjärrvärmeföretagens regelbörda**

Riksdagen avslår motion 2007/08:N9 yrkande 6.

Reservation 4 (s, mp)

5. **Införandet av en fjärrvärmelag m.m.**

Riksdagen

1. antar regeringens förslag till

a) fjärrvärmelag,

b) lag om ändring i brottsbalken,

c) lag om ändring i ellagen (1997:857),

2. bemyndigar regeringen att låta Statens energimyndighet, eller den myndighet som regeringen bestämmer, disponera medel som betalas in i ansökningsavgift för medling.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2007/08:60 punkterna 1 och 2.

Stockholm den 17 april 2008

På näringsutskottets vägnar

Karin Pilsäter

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Karin Pilsäter (fp), Tomas Eneroth (s), Bertil Kjellberg (m), Carina Adolfsson Elgestam (s), Hans Rothenberg (m), Jan Andersson (c), Alf Eriksson (s), Maria Plass (m), Mikael Oscarsson (kd), Kent Persson (v), Karin Åström (s), Karin Granbom (fp), Per Bolund (mp), Staffan Anger (m), Börje Vestlund (s), Göran Pettersson (m) och Eva-Lena Jansson (s).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I detta betänkande behandlas

dels proposition 2007/08:60 om fjärrvärmelag m.m.,

dels tre motioner som väckts med anledning av propositionen,

dels sex motioner från allmänna motionstiden 2007 rörande fjärrvärme.

Upplysningar och synpunkter i ärendet har inför utskottet lämnats dels av företrädare för Villaägarnas Riksförbund, Fastighetsägarna Sverige, de allmännyttiga bostadsföretagens organisation SABO, Riksbyggen, Hyresgästföreningen och HSB Riksförbund, dels av företrädare för Svensk Fjärrvärme.

Bakgrund

I december 2002 beslutade regeringen att tillkalla en särskild utredare (professor Bengt Owe Birgersson) med uppdrag att belysa fjärrvärmens konkurrenssituation på värmemarknaderna, föreslå åtgärder för att bättre skydda konsumenten mot oskälig prissättning på fjärrvärme, analysera lämpligheten av att en tredje part ges tillträde till ledningar som ingår i fjärrvärmeverksamhet och att analysera behovet av en tydligare avgränsning mellan fjärrvärmeverksamhet och verksamhet på elmarknaden. Genom ett tilläggsdirektiv i juni 2003 fick utredaren även i uppdrag att utreda behovet av att kriminalisera förbikoppling av värmemätare i ett fjärrvärmesystem. Utredningen, som antog namnet Fjärrvärmeutredningen, har redovisat sina slutsatser i fyra betänkanden: Tryggare fjärrvärmekunder – ökad transparens och åtskillnad mellan el- och fjärrvärmeverksamhet (SOU 2003:115), Skäligt pris på fjärrvärme (SOU 2004:136), Fjärrvärme och kraftvärme i framtiden (SOU 2005:33) och Tryggare leveranser – fjärrvärme efter konkurs (SOU 2005:63). Förslagen i propositionen bygger på Fjärrvärmeutredningens förslag.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås en ny lag, kallad fjärrvärmelag, vilken syftar till att stärka fjärrvärmekundernas ställning och öka insynen i en fjärrvärmeverksamhet. Bestämmelserna avser främst förhållandet mellan fjärrvärmeföretaget och fjärrvärmekunden. Lagen innebär bl.a. en skyldighet för fjärrvärmeföretag att förhandla med en enskild fjärrvärmekund om vissa avtalsvillkor för fjärrvärme. Om parterna inte kan komma överens på egen

hand kan de ansöka om medling av en fjärrvärmenämnd. Vidare innehåller lagen ett skydd för konsumenter mot avbrott i distributionen av fjärrvärme. Lagen föreslås träda i kraft den 1 juli 2008.

Propositionen innehåller även bl.a. förslag till en ny straffbestämmelse i brottsbalken. Förslaget innebär att det blir straffbart att olovligen leda värmeenergi ur ett rörledningssystem för uppvärmning. Straffbestämmelsen innebär också en kriminalisering av att olovligen leda värmeenergi till ett rörledningssystem för kylning. Även ändringarna i brottsbalken föreslås träda i kraft den 1 juli 2008.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till fjärrvärmelag. Vidare antar riksdagen regeringens förslag om ändringar i dels brottsbalken, dels ellagen (1997:857). Riksdagen bemyndigar även regeringen att låta Statens energimyndighet, eller den myndighet som regeringen bestämmer, disponera medel som betalas in i ansökningsavgift för medling. Därutöver avslår riksdagen motionsyrkanden rörande prövning av oskäligen prissättning, tredjepartstillträde till fjärrvärmenäten, investeringsstöd för fjärrvärmeutbyggnad och fjärrvärmeföretagens regelbörda.

Jämför reservationerna 1 (s, v, mp), 2 (s, mp), 3 (s, v, mp) och 4 (s, mp).

Propositionen

En fjärrvärmelag

I propositionen föreslås att en fjärrvärmelag införs. I lagen samordnas gällande regleringar beträffande fjärrvärmeverksamhet med de nya bestämmelser som föreslås i propositionen. Syftet med de bestämmelser som föreslås är att förbättra kundernas situation så att de kan känna en ökad trygghet i valet av fjärrvärme som uppvärmningsform. Med fjärrvärmeverksamhet avses distribution i rörledningar av hetvatten eller annan värmebärare för uppvärmning, om en obestämd grupp inom ett visst geografiskt område får anslutas till verksamheten. Fjärrvärmeverksamhet omfattar även produktion och försäljning av den värme som distribueras i rörledningarna, om den som bedriver distributionen även bedriver produktionen och försäljningen av värmen.

I syfte att öka insynen i fjärrvärmeverksamheten föreslås en utvidgad redovisningsskyldighet för fjärrvärmeföretagen. Förslaget innebär att fjärrvärmeföretag ska lämna uppgifter om verksamhetens drifts- och affärsförhållanden för varje fjärrvärmesystem. Dessa uppgifter kan enligt regeringen lämnas i samband med företagets årsrapporter. Drifts- och affärsförhållandena är, menar regeringen, viktiga redskap i tillsynsmyndighetens marknadsövervakning. Närmare föreskrifter om vilka uppgifter som fjärrvärmeföretagen ska lämna avser regeringen meddela i en förordning. För att begränsa företagets regelbörda ämnar regeringen bevaka att det sker en samordning mellan myndigheter vid insamlandet av uppgifter från fjärrvärmeföretagen.

Lagförslaget innefattar även att ett fjärrvärmeföretag ska se till att uppgifter om företagets priser för fjärrvärme och för en anslutning till fjärrvärmeverksamheten samt hur ett pris bestäms finns enkelt tillgängliga för såväl kunder som allmänhet. Vidare omfattar det en informationsskyldighet i fråga om uppgifter rörande grunderna för indelning av kunder i olika kategorier om skilda priser gäller för olika kundkategorier.

För att säkerställa att ett avtal ger fjärrvärmekunden information om de viktigaste villkoren föreslås att det i lagen fastställs vilka uppgifter avtalet ska innehålla. Dessutom föreslås att bestämmelserna i lagen ska vara tvingande till förmån för konsumenterna. Med konsument avses en fjärrvärmekund som är en fysisk person och som använder fjärrvärme i huvudsak utanför näringsverksamhet.

Därtill införs en lagstadgad skyldighet för ett fjärrvärmeföretag att förhandla om priset på fjärrvärme eller om kapaciteten hos en anslutning till fjärrvärmeverksamheten med en fjärrvärmekund som begär en sådan förhandling. Denna skyldighet innebär att fjärrvärmeföretaget ska försöka komma överens med fjärrvärmekunden om avtalsvillkoren. Skulle förhandlingen inte leda till någon överenskommelse ska fjärrvärmeföretaget underrätta fjärrvärmekunden om att förhandlingen är avslutad och ange skälet för företagets ställning. Om en förhandling mellan ett fjärrvärmeföretag och en fjärrvärmekund inte skulle leda till någon överenskommelse får endera av parterna ansöka om medling hos en av regeringen utsedd myndighet. Ansökan om medling ska, tillsammans med en ansökningsavgift, ha inkommit till myndigheten inom tre veckor från den dag fjärrvärmeföretaget underrättade fjärrvärmekunden om att förhandlingen avslutats. En ansökan om medling ska emellertid endast bifallas om myndigheten bedömer att en medling kan leda till en överenskommelse mellan parterna. När myndigheten bedömer att det inte längre finns anledning att fortsätta en medling ska den avslutas.

När det gäller ensidiga ändringar av avtalsvillkoren av fjärrvärmeföretaget till nackdel för fjärrvärmekunden föreslås att det inrättas en skyldighet för fjärrvärmeföretaget att skriftligen underrätta fjärrvärmekunden. Vidare ska ett fjärrvärmeföretag vara skyldigt att förhandla med en fjärrvärmekund om en ensidig ändring av avtalsvillkoren om kunden begär detta.

Det föreslås också att fjärrvärmekundens rätt att säga upp avtalet regleras i lagen. En fjärrvärmekund bör alltid ha möjlighet att bli fri från avtalet om ett fjärrvärmeföretag vill göra en ensidig ändring av avtalsvillkoren till nackdel för fjärrvärmekunden.

Förutsättningarna för att ett fjärrvärmeföretag ska få stänga av fjärrvärmen till en konsument ska enligt förslaget även regleras i lagen. Det innebär bl.a. att distributionen av fjärrvärme ska få avbrytas om konsumenten försummat sina skyldigheter enligt avtalet och försummelsen är ett väsentligt avtalsbrott. Distributionen får dock endast avbrytas om konsumenten inte följer en skriftlig uppmaning att inom en viss tid uppfylla sina skyldigheter. Innan distributionen av fjärrvärme avbryts till följd av bris-

tande betalning ska ett meddelande om den uteblivna betalningen sändas till socialnämnden i den kommun där konsumenten får fjärrvärmen distribuerad.

Det föreslås även en skyldighet för fjärrvärmeföretag att förhandla om tillträde till rörledningarna med någon som vill sälja värme till verksamheten eller använda ledningarna för distribution av värme. Skyldigheten att förhandla innebär att fjärrvärmeföretaget ska försöka komma överens om ett tillträde med den som begärt det. Förhandlingsskyldigheten innebär dock inte någon skyldighet att komma överens. Regeringen avser att i en förordning meddela föreskrifter om att parter i en förhandling om tillträde till fjärrvärmeledningar ska kunna ansöka om att få använda sig av en medlingsfunktion.

För att stärka förutsättningarna för konkurrens på fjärrvärmemarknaden avser regeringen även att utreda frågorna dels om det bör införas en rätt till tillträde till rörledningar för fjärrvärme, dels om innehav av rörledningar för distribution av fjärrvärme bör skiljas från produktion av den värme som distribueras i ledningarna.

Kommunala fjärrvärmeföretag bör enligt regeringen få bedriva verksamhet utanför den egna kommunen. I propositionen anförs att lokaliseringsprincipen i vissa fall kan försvåra en integrering av fjärrvärmenäten mellan närbelägna orter och därigenom motverka en utbyggnad. Därför föreslås en bestämmelse om att ett kommunalt företag ska kunna bedriva fjärrvärmeverksamhet i en annan kommun, om det görs i geografisk närhet till fjärrvärmeverksamheten inom kommunen och i syfte att uppnå en ändamålsenlig fjärrvärmeverksamhet.

Enligt regeringen bör en tillsynsmyndighet utöva tillsyn över att fjärrvärmeföretagen följer bestämmelserna i lagen. Tillsynsmyndigheten ska få meddela de förelägganden som behövs för tillsynen, och för att vara en effektiv sanktion ska förelägganden kunna förenas med vite. Regeringen meddelar i propositionen sin avsikt att utse Energimarknadsinspektionen att vara tillsynsmyndighet.

Regeringen anser att medlingsfunktionen bör hållas isär från tillsynen över efterlevnaden av fjärrvärmelagen och förespråkar att en annan myndighet än tillsynsmyndigheten ska ha ansvaret för att medla enligt lagen. Vidare gör regeringen bedömningen att det hos den myndighet som regeringen utser bör skapas en fjärrvärmenämnd som fattar beslut om medling och medlar mellan fjärrvärmeföretag och fjärrvärmekunder. Fjärrvärmenämnden bör även medla i förhandlingar om tillträde till rörledningar i en fjärrvärmeverksamhet. Nämnden bör enligt regeringen däremot inte pröva vad som är att anse som skäliga villkor för fjärrvärme, bl.a. mot bakgrund av att det inte finns någon bestämd metod för att avgöra vad som är skäligt pris för fjärrvärme. Statens energimyndighet ska förordnas vara den myndighet som ansvarar för medling vid förhandlingar.

Därtill föreslår regeringen att den bemyndigas att låta Energimyndigheten, eller den myndighet som regeringen bestämmer, disponera de medel som betalas in i ansökningsavgift för medling. Avgiften ska bidra till att finansiera medlingsverksamheten.

Fjärrvärmelagen föreslås träda i kraft den 1 juli 2008. Vidare föreslås vissa övergångsbestämmelser.

Ändringar i brottsbalken

Regeringen föreslår att det i brottsbalken införs en bestämmelse om straffansvar för den som olovligen leder värmeenergi ur ett rörledningssystem för uppvärmning eller till ett rörledningssystem för kylning. Ett sådant brott ska rubriceras som olovlig avledning av värmeenergi och medföra böter eller fängelse i högst ett år. Ringa fall av olovlig avledning av värmeenergi ska inte medföra ansvar. Om brottet är grovt ska det dömas till fängelse, lägst sex månader och högst fyra år. Också vid försök eller förberedelser till olovlig avledning av värmeenergi ska dömas till ansvar.

Enligt författningskommentarerna tar straffbestämmelsen främst sikte på förfaranden som innebär att någon olovligen leder värmeenergi från ett rörledningssystem för fjärrvärme eller till ett rörledningssystem för fjärrkyla. Bestämmelsen omfattar dock också gärningar som innebär ett olovligt avledande även om det inte är fråga om system för fjärrvärme eller fjärrkyla. Vid bedömning om brottet är att betrakta som ringa ska beaktas bl.a. värdet av den värme respektive kyla som gärningsmannen tillgodogjort sig utan att betala, tillvägagångssättet och de övriga omständigheterna som talar för att brottet kan anses som mindre allvarligt. Som grovt brott bör fall bedömas som i svårhetshänseende är jämförliga med grov stöld och grovt bedrägeri. Det ska alltså röra sig om brottslighet som utförts systematiskt eller avsett betydande värde eller fall där gärningsmannen visat mycket stor förslagenhet.

Även dessa bestämmelser föreslås träda i kraft den 1 juli 2008.

Motionerna

Tre motioner har väckts med anledning av propositionen.

I motion 2007/08:N9 (s) förordas att den av regeringen föreslagna fjärrvärmenämnden ska få pröva fjärrvärmeprisets skälighet. För att möjliggöra detta bör fjärrvärmenämnden ges i uppdrag att, i dialog med parterna, ta fram en metod som kan ligga till grund för att bedöma vad som är att anse som en skäligen prissättning på fjärrvärme. Vidare anser motionärerna att regeringen noga bör följa fjärrvärmenämndens arbete och senast ett år från lagens ikraftträdande återkomma till riksdagen med en redogörelse för utvecklingen. Regeringen bör även motverka fjärrvärmeföretagens administrativa börda genom att undvika krav på dubbelt uppgiftslämnande och bör därför verka för att samordna myndigheternas uppgiftsinsamlande. För att

främja fjärrvärmeutbyggnaden bör enligt motionärerna klimatinvesteringsstödet få fortsätta. Därtill bör regeringen anmodas att utreda möjligheterna att påskynda sammankopplingen av olika fjärrvärmenät för att därigenom öka effektiviteten och ge fler industrier möjlighet att bidra med spillvärme.

Införandet av en statlig prisreglering för fjärrvärme förespråkas i motion 2007/08:N10 (v). Enligt motionärerna bör den utredning som regeringen avser tillsätta rörande rätten till tillträde till rörledningar för fjärrvärme även behandla frågan om en statlig prisreglering som ger konsumenterna ett skydd mot monopolpriser och samtidigt stimulerar till ökade investeringar och effektivitet.

Regeringen bör, enligt vad som anförs i motion 2007/08:N11 (mp), anmodas att snarast möjligt återkomma till riksdagen med förslag om tredjepartstillträde till fjärrvärmenäten, och motionärerna anser att regeringens förslag bör omfatta ägarseparation mellan produktion och distribution. Vidare bör regeringen för riksdagen redovisa förslag om ett system för statlig prisprövning av fjärrvärme. För att öka utbyggnadstakten av fjärrvärmenäten bör någon form av statligt stöd införas, och regeringen bör, efter att ha utrett frågan, återkomma till riksdagen med ett sådant förslag.

Därutöver berörs fjärrvärmenäten och fjärrvärmemarknaden i sex motiöner från den allmänna motionstiden 2007.

I motion 2007/08:N366 (s) sägs att kunderna på fjärrvärmemarknaden kan skyddas mot oskäliga prissättningar genom en utökad prisreglering och bättre konkurrens genom ökad tillförsel av exempelvis industriell spillvärme, och ett tillkännagivande därom anmodas.

Behovet av att avreglera fjärrvärmemonopolet framhålls i motion 2007/08:N223 (m), och motionärerna menar att regeringen bör göra en översyn av hur tredjepartstillträde kan införas. Ett långsiktigt mål bör vara att värmenät drivs med full konkurrens, anförs det.

Ett riksdagsuttalande om att monopolet på fjärrvärmemarknaden bör öppnas upp, såsom har skett med gasnäten, anmodas i motion 2007/08:N243 (m).

För att skapa konkurrens på fjärrvärmemarknaden måste handeln med fjärrvärme avregleras och en tillsyn av prissättningen skapas, anförs det i motion 2007/08:N337 (m).

Att fjärrvärmenäten bör öppnas för konkurrens framhålls i motion 2007/08:N234 (fp), och motionären menar att fjärrvärme från olika källor måste få konkurrera fritt om kunderna.

Nödvändigheten av tydligare regler på fjärrvärmemarknaden framhålls i motion 2007/08:C371 (mp). Motionärerna efterlyser ett regelverk som möjliggör att fler leverantörer kan nyttja de befintliga distributionssystemen och menar att regeringen bör, efter att ha utrett frågan, återkomma till riksdagen med förslag på åtgärder och eventuella regleringar.

Vissa kompletterande uppgifter

Allmänt om fjärrvärme i Sverige

Omkring hälften av all uppvärmning av bostäder och lokaler i Sverige sker med fjärrvärme. Enligt den s.k. Avgiftsgruppen (med representanter från HSB Riksförbund, Hyresgästföreningen, Riksbyggen, SABO och Fastighetsägarna Sverige) var fjärrvärmen år 2007 den dominerande uppvärmningsformen i 247 av landets 290 kommuner. Fjärrvärmeutredningen noterade år 2005 (SOU 2005:63) att fjärrvärmen fanns på ca 570 orter i landet fördelade på 270 kommuner. Enligt branschorganisationen Svensk Fjärrvärme finns det planer på att dels bygga ut och förtäta befintliga nät, dels bygga helt nya nät i ytterligare över 100 orter.

Den totala slutliga användningen av fjärrvärme uppgick enligt Energimyndighetens statistik till 47,5 TWh år 2006. Därtill kommer distributionsförluster om 7,9 TWh. Av de drygt 47 TWh fjärrvärme som distribuerades under år 2006 användes ca 60 % för uppvärmning av bostäder, ca 30 % för uppvärmning av servicesektorns lokaler och ca 10 % för uppvärmningsbehov inom industrin. Den tillförda energin i fjärrvärmen detta år fördelade sig på energibärare enligt följande: biobränslen, avfall, torv m.m. ca 65 %, värmepumpar ca 10 %, spillvärme m.m. ca 8 %, olja ca 6 %, energikol inklusive hyttgas 6 %, naturgas inklusive gasol ca 4 % och elpannor ca 0,5 %.

Fjärrvärmesystemet består i princip av två delar: anläggningar för upphettning av vatten m.m. och ett sammanhängande ledningsnät för distribution av hetvatten m.m. till en eller flera kunder. I det svenska fjärrvärmesystemet används nästan uteslutande vatten som värmebärare. Det förekommer dock vissa leveranser av ånga även i Sverige, huvudsakligen till industrier som ligger nära ett kraftvärmeverk.

Beträffande ägarstrukturen på fjärrvärmemarknaden kan nämnas att kommunala förvaltningar och bolag stod för drygt 60 % av värmeleveranserna (Fjärrvärme i Sverige 2003, FVB Sverige AB). De tre stora kraftföretagen (Vattenfall, Sydkraft/Eon och Fortum) svarade tillsammans för närmare 39 % av leveranserna. Övriga distributörer, främst privata ägare, stod för ca 1 % av leveranserna.

Vissa utredningar på området

I Energimarknadsinspektionens rapport om uppvärmningen i Sverige 2007 sägs att prisspridningen på fjärrvärme i Sverige är relativt stor både för småhus- och flerbostadshuskunder. År 2006 var priset i den dyraste kommunen mer än dubbelt så högt som det lägsta priset för såväl småhus som flerbostadshus. Enligt rapporten kan de lägsta priserna bl.a. förklaras av att företagen använder spillvärme som energikälla och/eller att företagen har låga priser som mål i sig. En hög kundtätthet ger också generellt lägre distributionskostnader och därmed förutsättningar för att hålla låga priser.

Företag med höga priser, anförs det, kännetecknas främst av att deras verksamhet är relativt liten och att de använder relativt dyra, ofta fossila insatsbränslen, vars pris ökat i takt med stigande marknadspriser och ökad beskattning. Även om skillnaden mellan lägsta och högsta pris kan uppfattas som stor är spridningen kring medelvärdet mindre. För flerbostadshus låg två tredjedelar av företagen inom prisintervallet 57–73 öre per kWh. För småhus låg två tredjedelar av företagen inom prisintervallet 61–79 öre per kWh.

Sedan tolv år tillbaka utger årligen den tidigare nämnda Avgiftsgruppen den s.k. Nils Holgersson-rapporten, i vilken bl.a. redovisas de prisskillnader som finns mellan olika kommuner beträffande fjärrvärme. I 2007 års rapport konstateras att fjärrvärmerna är den dominerande uppvärmningsformen i tätorterna i 85 % av landets kommuner. De lägsta fjärrvärmekostnaderna har Luleå och de högsta har Värmdö. Undersökningen visar på fortsatt stora skillnader i fjärrvärmekostnader. De lägsta kostnaderna finns i städer som byggt ut sina nät under lång tid. Större städer har även fördelen av högre kundtätthet jämfört med mindre orter. Undantaget är Stockholm som ligger klart över snittet för de större kommunerna när det gäller fjärrvärmepriset, sägs det i rapporten. De högsta kostnaderna finns annars i mindre kommuner som byggt ut fjärrvärmerna under de senaste 10–15 åren. Generellt sett, påpekas det, har de kommunala ägarna ett lägre fjärrvärmepris. Vidare sägs i rapporten att priserna för fjärrvärme sedan år 2000 i genomsnitt har ökat med 27 % i Sverige och med 51 % i Stockholm.

Konkurrenslagstiftningen

Konkurrensverket ska övervaka att företag följer konkurrenslagen (1993:20) och ska med stöd av lagen pröva och ingripa mot konkurrensbegränsande beteende. Lagen innehåller generella förbud mot konkurrensbegränsande samarbete mellan företag (6 §) och missbruk av dominerande ställning (19 §).

Konkurrensverket bedriver för tillfället två utredningar om fjärrvärme. Till verket har inkommit klagomål om oskäligen prissättning på fjärrvärme i Uppsala och Stockholm. Båda granskningarna gäller frågan om eventuell överprissättning och utnyttjande av marknadsdominans. Enligt uppgift från Konkurrensverket kommer granskningen rörande Uppsala (Vattenfall) sannolikt att vara klar i början av hösten 2008. Något närmare besked om när granskningen rörande Stockholm (Fortum) kan vara klar kan i nuläget inte lämnas.

Fjärrvärmeutredningen analyserade Konkurrensverkets möjligheter att motverka oskäligen prissättning på fjärrvärmemarknaden (SOU 2004:136). Utredningens sammanfattande bedömning var att konkurrenslagen inte kan ersätta en reglering av priset på fjärrvärme. I Konkurrensverkets uppgifter ingår normalt inte att bedöma om ett pris är skäligt eller inte. Konkurrensverket kan däremot ingripa mot sådan prissättning som innebär ett miss-

bruk av dominerande ställning, såsom att ett företag påtvingar en kund oskäligen inköps- eller försäljningsvillkor (t.ex. överprissättning). En prövning enligt konkurrenslagen måste i sådana fall bl.a. omfatta en analys som visar om priset står i rimlig relation till den berörda tjänstens ekonomiska värde. En annan fråga som aktualiseras är fastställandet av relevanta marknader. Ålägganden får dock bara fylla sådana konkurrensfrämjande syften som direkt följer av förbudsreglerna och får inte, anförde Fjärrvärmeutredningen, användas för allmänt näringspolitiska syften. I betänkandet påpekas även att Konkurrensverket framhållit att konkurrenslagen inte är ett effektivt medel för att komma till rätta med oskäligen kund- eller konsumentpriser.

Prisprövning och prisreglering

Med anledning av de motioner där frågorna om prisprövning och prisreglering tas upp kan nämnas att Fjärrvärmeutredningen föreslog (SOU 2004:136) att fjärrvärmenämnden skulle ha till uppgift att pröva även prisfrågor och kunna avge rekommendationer rörande priset. Utredningen förordade införandet av en modell för s.k. måttstockskonkurrens (benchmarkkonkurrens) som kunde ställas till förfogande för de bedömningar som skulle göras, och Energimyndigheten borde enligt utredningen ges i uppdrag att utveckla en sådan modell. Utredningen redovisade även olika modeller för prisreglering, men ansåg inte att det var möjligt eller lämpligt att införa någon av dessa modeller på fjärrvärmeområdet.

Olika former av tillträde och tillgång till fjärrvärmenäten

Fjärrvärmeutredningen hade till uppgift att bedöma om det var möjligt att öka konkurrensen på fjärrvärmemarknaden genom att t.ex. införa tillträde för en tredje part att leverera värme eller kyla till slutkund i någon annans nät. Enligt utredningen är det tekniskt möjligt, men komplicerat, att införa tredjepartstillträde. Utredningen förordade därför inte att en lagstadgad rätt till tredjepartstillträde till fjärrvärmenäten skulle införas. Bedömningen var att de förväntade positiva effekterna av tredjepartstillträde med avseende på konkurrensen, konsumentnyttan eller miljön inte skulle bli tillräckligt stora för att motivera ett lagstadgat tredjepartstillträde. Utredningen redovisade dock olika former av tillträde och tillgång till fjärrvärmenäten (SOU 2005:33). Tredjepartstillträde i fjärrvärmeverksamhet definierades av utredningen som att en tredje part, utöver fjärrvärmeleverantören och kunden, får tillträde till fjärrvärmenätet och på ett eller annat sätt får avsättning för sin värme. Med utgångspunkt i denna definition redovisades följande mer eller mindre ingripande former av tredjepartstillträde:

- Obegränsat tredjepartstillträde inklusive s.k. pappershandel (värmemäkling).
- Obegränsat tredjepartstillträde men begränsat till fysiskt tillträde.

- Gradvis öppna nät, begärt tillträde (befintliga aktörer i storstad ges möjlighet att konkurrera om kunderna).
- Delvis öppna nät (värmens bjuds ut via en börs, och det sker en transparent prissättning).
- Produktion och fjärrvärmenät är skilda åt (nätbolaget köper in värme från olika konkurrerande värmeproducenter och spillvärmeleverantörer samt säljer och distribuerar värmen till kunden).
- Utauktionering av värmeunderlaget vid behov av ett nytt värmeverk eller kraftvärmeverk.
- Driften konkurrerensutsätts genom driftupphandling.
- Mottagningsplikt av spillvärme och överskottsvärme från kund.

Frågan om att öppna fjärrvärmenäten för tredje part uppmärksammades i Konkurrensverkets rapport om konkurrensen i Sverige 2007. En av de generella rekommendationer som myndigheten lämnar är att möjligheterna att öppna fjärrvärmenäten för tredje part bör utredas vidare.

Det kan i detta sammanhang även nämnas att det i Täby kommun finns långt framskridna planer på att öppna kommunens planerade nya fjärrvärmenät för konkurrens. Den lösning som diskuteras är att kommunen tillsammans med några större fastighetsägare äger fjärrvärmenätet. Fastighetsägarna kan sedan som nätägare köpa fjärrvärme från olika producenter. Kommunstyrelsen har tagit beslut om ett fortsatt utredningsarbete, och enligt de uppgifter som inhämtats skulle ett eventuellt investeringsbeslut kunna tas om cirka ett och ett halvt år. Täby har i dag ett mindre fjärrvärmenät som ägs av Fortum.

Stöd för utbyggnad av fjärrvärmenätet

Med anledning av de motioner vari olika investeringsstöd för utbyggnad av fjärrvärmenätet förordas kan följande upplysningar lämnas.

Regeringen har i budgetpropositionen för år 2008 föreslagit att ett nytt program, Hållbara städer, inrättas under åren 2009 och 2010 inom ramen för den klimatmiljard som regeringen lanserat. Satsningen ska stimulera stadsbyggnadsprojekt som bidrar till förbättrad miljö och minskad klimatpåverkan och som underlättar svensk miljöteknikexport. Avsikten är att företag och kommuner ska kunna få stöd för projekt som med ny teknik och integrerad planering väsentligt höjer miljöprestanda vid ny- eller ombyggnad av bostadskvarter och stadsdelar. Sammanlagt 340 miljoner kronor avsätts för satsningen under åren 2009 och 2010. Hållbara städer föreslås avlösa bidragen till lokala klimatinvesteringsprogram (Klimp), som infördes år 2002 och som i sin tur var en efterföljare till lokala investeringsprogram för ekologiskt hållbar utveckling (LIP). I budgetpropositionen för år 2008 föreslogs en satsning på Klimp under år 2008 på sammanlagt drygt 390 miljoner kronor. Sedan Klimp infördes har Natur-

vårdsverket beviljat 1,5 miljarder kronor i bidrag till 95 klimatinvesteringsprogram i kommuner, landsting och företag. Det har genererat ca 720 åtgärder och en investeringsvolym på 6,6 miljarder kronor.

Konjunkturinstitutet presenterade i april 2007 en utvärdering av kostnadseffektiviteten i klimatinvesteringsprogrammen. Resultaten pekar på att det nödvändiga villkoret för kostnadseffektivitet inte är uppfyllt för alla åtgärdsgrupper och att 39 % av bidragen (dvs. 432 miljoner kronor) skulle ha kunnat fördelas mer kostnadseffektivt.

Frågan om framtida klimatinvesteringsbidrag har behandlats av Klimatberedningen (SOU 2008:24). I betänkandet påpekas att Energimyndigheten och Naturvårdsverket konstaterat att utformningen och inriktningen på klimatinvesteringsbidragen kan förbättras. Enligt beredningen bör klimatinvesteringsbidragen omformas från breda program till investeringsstöd för särskilt utvalda åtgärder och sektorer där andra styrmedel är svaga och där insatserna har stor betydelse för att minska växthusgasutsläppen. Vidare framhölls att investeringsstöd under en övergångsperiod exempelvis bör kunna ges för ett ökat omhändertagande av spillvärme, distributionsnät för värme och kyla, lagring av värme och kyla samt teknik för produktion och uppgradering av biogas. I en reservation (s, v, mp) förordades att klimatinvesteringsprogrammet (Klimp) ska stärkas och utvecklas.

I detta sammanhang kan även påminnas om det investeringsstöd som finns för konvertering från direktverkande elvärme i bostadshus. Stödet ges bl.a. för konvertering till fjärrvärme. Den totala ramen för stödet uppgår till ca 1,3 miljarder kronor för perioden 2006–2010. Energieffektiviseringsutredningen, som presenterade ett delbetänkande om ett energieffektivare Sverige (SOU 2008:25) i februari 2008, har föreslagit att ett nationellt program för effektiv elanvändning genomförs. Programmet ska underlätta för småhusägare som i dag har elvärme att konvertera sitt uppvärmningssystem till förnybara energikällor, fjärrvärme eller värmepumpsdrift. Det framhålls att programmet ska utnyttja marknadskrafterna. Möjliga arbetsmetoder kan t.ex. vara gemensamma upphandlingar, teknikupphandlingar och andra metoder som kan bidra till att nya attraktiva och kostnadseffektiva paketlösningar utformas för ägare till elvärmda hus. Som alternativ till bidrag kan t.ex. räntefria lån övervägas. Utredningen kommer att analysera detta område ytterligare och återkomma till frågan i slutbetänkandet, som ska presenteras senast den 31 oktober 2008.

Utskottets ställningstagande

Inledning

Fjärrvärmeutbyggnaden i Sverige har varit till gagn för det svenska energi- och klimatarbetet. Den utbyggnad som skett av fjärrvärmerna har bidragit till ett minskat oljeberoende, ett effektivare energiutnyttjande, en förbättrad tätortsmiljö och minskade utsläpp av klimatpåverkande gaser. De väl

utbyggda fjärrvärmenäten i Sverige skapar förutsättningar för att på ett effektivt sätt ta till vara energi som annars inte skulle nyttiggöras. Därtill utgör fjärrvärmenäten basen för en utbyggnad av ny hållbar elproduktion i form av kraftvärme. Enligt utskottets uppfattning är det därför angeläget att åtgärder vidtas i syfte att främja en fortsatt positiv utveckling av fjärrvärmemarknaden. Fjärrvärmen har byggts ut kraftigt under senare år och är den dominerande uppvärmningsformen för flerbostadshus och kommersiella lokaler i tätorter. Även antalet småhus som värms med fjärrvärme har ökat stadigt. Detta är en positiv utveckling som bör bejakas. Under senare år har samtidigt en diskussion förts om prisutvecklingen på fjärrvärme och fjärrvärmekundernas situation. Fjärrvärmeföretagets kontroll över rörledningarna ger företaget en monopolliknande ställning när kunden väl anslutits till fjärrvärmeverksamheten. Fjärrvärmekunden hamnar således i ett beroendeförhållande till fjärrvärmeföretaget. Som påpekats i propositionen riskerar fjärrvärmeföretagets starka ställning i relation till sina kunder att förhindra och försena en fortsatt utveckling av denna för samhället angelägna uppvärmningsform. Vidare kan ett bristande förtroende för prisutvecklingen för fjärrvärme och möjlighet att påverka pris och andra viktiga villkor leda till att kunder väljer andra uppvärmningsformer som är miljömässigt mindre fördelaktiga. En sådan utveckling vill utskottet stävja. Det är enligt utskottets uppfattning därför angeläget att statsmakterna vidtar åtgärder som stärker såväl fjärrvärmekundernas ställning på marknaden som deras förtroende för fjärrvärmemarknaden.

I det följande tar utskottet först ställning till motioner rörande prövning av oskäligen prissättning, tredjepartstillträde till fjärrvärmenäten, investeringsstöd för fjärrvärmeutbyggnad samt fjärrvärmeföretagets regelbörda. Därefter behandlas förslagen i propositionen under rubriken Införandet av en fjärrvärmelag m.m.

Prövning av oskäligen prissättning

I vissa av de här aktuella motionerna förordas införandet av någon form av prisprövning eller prisreglering på fjärrvärmemarknaden. Regeringen har samtidigt gjort bedömningen att den fjärrvärmenämnd som ska inrättas som en följd av de förslag som framläggs i propositionen inte bör pröva vad som är att anse som skäliga villkor för fjärrvärme. Utskottet har i denna fråga följande uppfattning.

Regeringen har framlagt ett antal förslag i syfte att öka kundtryggheten. Bland annat omfattar förslaget att ett fjärrvärmeföretag ska förhandla med en fjärrvärmekund om priset om kunden begär det. Om en sådan förhandling inte leder till någon överenskommelse kan kunden ansöka om medling. Ytterligare en bestämmelse som införs för att öka transparensen när det gäller prisfrågan är att fjärrvärmeföretagen ska redovisa hur ett pris bestäms. Vidare har, för att öka insynen i fjärrvärmeverksamheten, föreslagits en utvidgad redovisningsskyldighet för fjärrvärmeföretagen beträffande

drifts- och affärsförhållanden. Regeringens avsikt är att uppdra åt Energi-marknadsinspektionen att, baserat på inkomna uppgifter, upprätta en databas med olika nyckeltal, däribland priser, vilka ska tillgängliggöras för såväl fjärrvärmekunder som allmänhet. I en förhandling kan kunden sedan använda sig av de offentliggjorda uppgifterna för att jämföra olika fjärrvärmeverksamheter och deras prissättning. Detta torde enligt utskottets uppfattning komma att stärka kundens förhandlingsläge.

Som i det föregående redovisats förordade Fjärrvärmeutredningen att den fjärrvärmenämnd som nu ska upprättas även skulle kunna lämna en rekommendation rörande priset. Det finns för närvarande emellertid ingen utarbetad metod som skulle kunna användas för att göra detta, och framtagandet av en sådan skulle, enligt regeringens bedömning, kräva betydande resurser. Utskottet delar denna bedömning. En skälighetsbedömning av fjärrvärmepriset skulle enligt utskottets uppfattning fordra en grundlig metod för att en objektiv och rättvisande värdering skulle kunna göras. Mot denna bakgrund anser utskottet att riksdagen i nuläget inte bör förorda införandet av en statlig prövning av fjärrvärmepriserna.

Utskottet vill i detta sammanhang även framhålla Konkurrensverkets roll och myndighetens möjlighet att ingripa mot bl.a. missbruk av dominerande ställning. För närvarande pågår två granskningar rörande frågan om eventuell överprissättning och utnyttjande av marknadsdominans på fjärrvärmemarknaden, och utskottet förutsätter att Konkurrensverket även framgent följer utvecklingen och, vid behov, ingriper om så anses behövas.

Utskottet utgår från att regeringen noga följer utvecklingen på fjärrvärmemarknaden för att förvissa sig om att de nu föreslagna åtgärderna får avsedd effekt när det gäller att stärka fjärrvärmekundernas ställning på marknaden. Det sagda innebär även att utskottet inte utesluter att frågan om prisprövning åter kan bli aktuell om det skulle visa sig att de nu föreslagna bestämmelserna inte är tillräckliga för att vända det bristande förtroendet för prisutvecklingen på fjärrvärmemarknaden som synes finnas i vissa delar av landet. Innan frågan om prisprövning kan aktualiseras bör dock nyssnämnda granskningar vid Konkurrensverket avvaktas. Vidare bör effekterna av ett möjligt inrättande av tredjepartstillträde närmare granskas innan ett eventuellt förslag om ett statligt prisprövningsförfarande läggs fram. Utskottet återkommer till frågan om tredjepartstillträde i följande avsnitt.

Med hänvisning till det anförda avstyrks motionerna 2007/08:N9 (s), 2007/08:N10 (v), 2007/08:N11 (mp), 2007/08:N337 (m) och 2007/08:N366 (s) i berörda delar.

Tredjepartstillträde till fjärrvärmenäten

Det har i några av motionerna förordats olika åtgärder för att underlätta tredje parts tillträde till fjärrvärmeledningarna för att därigenom förbättra fjärrvärmemarknadens funktion. Utskottet vill till att börja med framhålla

att regeringen, i syfte att förbättra situationen på fjärrvärmemarknaden, har föreslagit en skyldighet för fjärrvärmeföretagen att förhandla om tillträde till fjärrvärmeledningarna med den som vill distribuera värme eller sälja värme till verksamheten. Som redovisas i propositionen har regeringen även för avsikt att utreda dels frågan om det bör införas en rätt till tillträde till rörledningarna för fjärrvärme, dels frågan om innehav av rörledningarna för distribution av fjärrvärme bör skiljas från produktion av den värme som distribueras.

Utskottet är positivt till att regeringen avser att utreda frågan om tredje-partstillträde. Det är viktigt, vill utskottet understryka, att möjligheterna till ökad konkurrens på fjärrvärmemarknaden tas till vara. Fjärrvärmeföretagen har genom innehavet av rörledningarna en monopolliknande ställning. Det medför att fjärrvärmekunderna står i en beroendeställning till fjärrvärmeföretagen. Genom att införa en möjlighet för fjärrvärmekunderna att välja mellan olika leverantörer av värme skulle kundernas förhandlingsposition stärkas och priserna kunna hållas nere. För att möjliggöra tredje-partstillträde bör någon form av avräkningsmodell utarbetas. Enligt utskottets uppfattning bör utredningen behandla både om och hur ett tredje-partstillträde kan genomföras. Utskottet är samtidigt medvetet om att möjligheten att införa tredje-partstillträde är olika i olika delar av landet. Införs tredje-partstillträde i vissa delar av landet kan prissättningen på dessa orter sedan bli vägledande för andra regioner. Detta talar, enligt utskottets mening, för att ett eventuellt införande av prisprövning bör stå tillbaka till dess att frågan om tredje-partstillträde närmare utretts, i likhet med vad utskottet anförde i föregående avsnitt. Utskottet vill i detta sammanhang även framhålla sin uppfattning att det är angeläget att utredningen får en skyndsam hantering.

Mot bakgrund av att regeringen meddelat sin avsikt att utreda dessa frågor ser utskottet inget skäl för riksdagen att göra något uttalande i enlighet med vad som förordas i här aktuella motioner, varför de avstyrks i berörda delar.

Investeringsstöd för fjärrvärmeutbyggnad

Som tidigare framhållits är fjärrvärmerna en effektiv uppvärmningsform som spelar en viktig roll när det gäller att ställa om det svenska energisystemet till att bli mer långsiktigt hållbart. Utskottet bejakar därför en fortsatt utbyggnad av fjärrvärmenäten. När det gäller statsmakernas stöd för att främja en fortsatt utbyggnad av fjärrvärmenäten i Sverige, vilket har berörts i motionerna 2007/08:N9 (s) och 2007/08:N11 (mp), har utskottet följande uppfattning.

Utbyggnaden av fjärrvärme främjas i dag genom olika former av energipolitiska stöd. Stöd ges för byte från direktverkande elvärme i bostadshus till bl.a. fjärrvärme samt stöd för installation av fjärrvärme i lokaler för offentlig verksamhet med el- eller fossilbränslebaserad uppvärmning.

Vidare har en vanlig åtgärd inom klimatinvesteringsprogrammet (Klimp) varit att stödja etablering, utbyggnad och anslutning av fjärrvärme. Effektiviteten av det sistnämnda programmet har emellertid ifrågasatts. Bland annat har Konjunkturinstitutet påpekat att ungefär en tredjedel av bidragen hade kunnat fördelas mer kostnadseffektivt och därigenom lett till större utsläppsminskningar. Regeringen har meddelat sin avsikt att fr.o.m. år 2009 ersätta klimatinvesteringsprogrammet med ett program för hållbara städer. Arbetet med programmets närmare utformning pågår för närvarande inom Regeringskansliet. När det gäller den framtida utformningen av investeringsstöd på klimatområdet har även Klimatberedningen avgett sina ståndpunkter. Utskottet ser inget skäl för riksdagen att med anledning av de här berörda motionerna involvera sig i det pågående arbetet.

Med hänvisning till det anförda avstyrks nämnda motioner i här aktuella delar.

Fjärrvärmeföretagens regelbörda

I motion 2007/08:N9 (s) har framhållits att de förslag som framlagts i propositionen bl.a. beträffande krav på fjärrvärmeföretagen att lämna uppgifter rörande verksamhetens drifts- och affärsförhållanden medför en ökad börda för företagen. Motionärerna har förordat att regeringen bör ta initiativ till att samordna myndigheternas uppgiftsinlämnande så att dubbelarbete kan undvikas.

Detta är enligt utskottets uppfattning en angelägen fråga. Ett rättesnöre i lagstiftningsarbetet bör enligt utskottets mening vara att företagens administrativa börda hålls på en så låg nivå som möjligt. Utskottet kan samtidigt konstatera att regeringen gjort nödvändiga avväganden. Som sägs i propositionen är syftet med den föreslagna skyldigheten för fjärrvärmeföretagen att redovisa drifts- och affärsförhållanden att förbättra insynen i fjärrvärmeverksamheten. De ökade kostnader som förslagen innebär för fjärrvärmeföretagen balanseras enligt regeringen av kostnadsbesparingar för fjärrvärmekunderna och ett ökat förtroende för fjärrvärme som uppvärmningsform.

Regeringen har i propositionen även meddelat sin avsikt att bevaka att det sker en samordning mellan myndigheter vid insamlandet av uppgifter för att undvika att ett fjärrvärmeföretag måste lämna samma uppgifter till olika myndigheter. Enligt utskottets mening uppfyller detta väl de krav som framförs i motion 2007/08:N9 (s), varmed den nyssnämnda motionen i här aktuell del kan anses tillgodosedd, och den avstyrks följaktligen.

Införandet av en fjärrvärmelag m.m.

Slutligen tillstyrker utskottet regeringens förslag till fjärrvärmelag och förslag om ändring i ellagen (1997:857). Därigenom skapas en sammanhållen reglering av fjärrvärmeverksamheten. Inte heller har utskottet något att erinra mot förslaget rörande hur ansökningsavgiften för medling ska få disponeras.

Vidare ställer sig utskottet bakom förslaget att det i brottsbalken införs en bestämmelse om straffansvar för den som olovligen leder värmeenergi ur ett rörledningssystem för uppvärmning eller till ett rörledningssystem för kylning. Om någon tillgodogör sig värme eller kyla utan att betala för sig drabbar det i slutändan kundkollektivet i form av höjda kostnader. Genom att kriminalisera olovlig avledning av värmeenergi kan risken minskas för att sådana handlingar genomförs i framtiden. När det gäller påföljden och hur denna bestäms har utskottet ingen annan uppfattning än regeringen.

Med hänvisning till det anförda tillstyrks propositionen.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Prövning av oskälig prissättning, punkt 1 (s, v, mp)

av Tomas Eneroth (s), Carina Adolfsson Elgestam (s), Alf Eriksson (s), Kent Persson (v), Karin Åström (s), Per Bolund (mp), Börje Vestlund (s) och Eva-Lena Jansson (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2007/08:N9 yrkandena 1–3 och 2007/08:N11 yrkande 2, bifaller delvis motion 2007/08:N10 och avslår motionerna 2007/08:N337 och 2007/08:N366.

Ställningstagande

I likhet med vad som anförs i motionerna 2007/08:N9 (s), 2007/08:N10 (v) och 2007/08:N11 (mp) anser vi att regeringens förslag brister på en avgörande punkt. Det gäller frågan om att kunna pröva skäligheten av fjärrvärmepriset. Som i det föregående redovisats förordade Fjärrvärmeutredningen att den fjärrvärmenämnd som nu ska upprättas även skulle kunna lämna en rekommendation rörande priset. Behovet av en statlig prisprövningsmekanism har inför utskottet även framhållits av fjärrvärmemarknadens aktörer; såväl fjärrvärmeleverantörer som fjärrvärmekunder är av den uppfattningen att ett prisprövningsförfarande behövs för att stärka kundernas ställning och skapa förtroende för fjärrvärmens prissättning. Det är därför ytterst beklagligt att regeringen valt att inte framlägga något förslag med denna inriktning. De enda argumenten som regeringen framfört för detta ställningstagande är att det i nuläget inte finns någon metod framtagen och att framtagandet av en sådan skulle kräva betydande resurser. En fjärrvärmenämnd som inte kan ta ställning i prisfrågan och avge en rekommendation i ärendet saknar enligt vår mening en reell påverkansmöjlighet. Därmed riskerar regeringens förslag att inte få avsedd effekt när det gäller att stärka kundernas ställning på fjärrvärmemarknaden och förtroende för densamma.

Enligt vår uppfattning är det viktigt att arbeta för att det finns en tilltro till fjärrvärmen då denna har en betydelsefull roll i omställningen av energisystemet. Det är således angeläget att de åtgärder som statsmakterna

vidtar verkar för en fortsatt positiv utveckling på detta område. Riksdagen bör av den anledningen anmoda regeringen att tillse att en statlig prisprövningsmekanism införs. Inriktningen bör vara att fjärrvärmenämnden även ska kunna pröva fjärrvärmeprisets skälighet, och framtagandet av metoden för en sådan prövning bör ske i samråd med fjärrvärmemarknadens aktörer. Vidare bör regeringen senast ett år från lagens ikraftträdande återkomma till riksdagen med en redogörelse för fjärrvärmenämndens arbete.

Med hänvisning till det anförda tillstyrks nämnda motioner helt eller delvis i här aktuella delar. Övriga här behandlade motioner avstyrks i motsvarande delar.

2. Tredjepartstillträde till fjärrvärmenäten, punkt 2 (s, mp)

av Tomas Eneroth (s), Carina Adolfsson Elgestam (s), Alf Eriksson (s), Karin Åström (s), Per Bolund (mp), Börje Vestlund (s) och Eva-Lena Jansson (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2007/08:C371 yrkande 15, 2007/08:N9 yrkande 5 och 2007/08:N11 yrkande 1 och avslår motionerna 2007/08:N223, 2007/08:N234 och 2007/08:N243.

Ställningstagande

Regeringen har i propositionen meddelat sin avsikt att utreda frågan om det bör införas en rätt till tillträde till rörledningar för fjärrvärme samt frågan om innehav av rörledningar för distribution av fjärrvärme bör skiljas från produktion av den värme som distribueras. I avvaktan på att förslaget tas fram har i propositionen föreslagits en skyldighet för fjärrvärmeföretagen att förhandla om tillträde till fjärrvärmeledningarna. Förslaget innebär dock inte någon skyldighet att komma överens.

Vi beklagar att regeringen inte lyckats frambringa mer konstruktiva förslag på detta område. Enligt vår uppfattning bör det införas någon form av lagstadgad rätt att få tillträde till fjärrvärmeledningarna. Till skillnad från regeringen anser vi att det är frågan om *hur* ett tredjepartstillträde ska utformas som bör utredas, snarare än *om* ett tredjepartstillträde bör införas.

Såväl ur samhälls- som konsumentsynpunkt finns det, såsom påpekas i motion 2007/08:N11 (mp), starka skäl att så snabbt som möjligt ge tillträde till fjärrvärmenäten för fler värmeproducenter. Mot denna bakgrund anser vi att regeringen utan ytterligare tidsspillan bör återkomma till riksdagen med förslag om tredjepartstillträde till fjärrvärmenäten. Enligt vår uppfattning bör ett sådant förslag innefatta frågan om ägarseparation mel-

lan produktion och distribution. Genom att möjliggöra tredjepartstillträde får man även andra positiva effekter såsom minskad miljöpåverkan och ett ökat tillvaratagande av spillvärme.

Vi anser även, i likhet med vad som anförs i motion 2007/08:N9 (s), att det är angeläget att bistå en utveckling där olika fjärrvärmenät kopplas samman med varandra i lokala och regionala system med syfte att öka effektiviteten i fjärrvärmesystemet och ge fler industrier möjlighet att bidra med spillvärme. Riksdagsuttalandet bör enligt vår mening därför även omfatta att regeringen ska utreda denna fråga och återkomma med förslag till riksdagen om hur en sådan utveckling kan påskyndas.

Med hänvisning till det anförda tillstyrks nämnda motioner i här aktuella delar. Det sagda ligger även i linje med vad som sägs i motion 2007/08:C371 (mp) om behovet av regler på fjärrvärmemarknaden som gör att fler leverantörer kan nyttja de befintliga distributionssystemen. Även denna motion tillstyrks i här aktuell del. Övriga motionsyrkanden avstyrks i motsvarande delar.

3. Investeringstöd för fjärrvärmeutbyggnad, punkt 3 (s, v, mp)

av Tomas Eneroth (s), Carina Adolfsson Elgestam (s), Alf Eriksson (s), Kent Persson (v), Karin Åström (s), Per Bolund (mp), Börje Vestlund (s) och Eva-Lena Jansson (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2007/08:N9 yrkande 4 och 2007/08:N11 yrkande 3.

Ställningstagande

Fjärrvärmen spelar en viktig roll för omställningen av energisystemet till att bli långsiktigt hållbart. Fjärrvärmeutbyggnaden i Sverige har främjats genom olika former av energi- och klimatpolitiska stöd, och enligt vår uppfattning är det angeläget att statsmakterna även i fortsättningen stöder utbyggnaden av fjärrvärme i Sverige.

Regeringen är dessvärre ovillig att driva en offensiv energi- och klimatpolitik. Den förda politiken kännetecknas framför allt av nedskärningar och en oförmåga att ge tydliga besked. Därtill präglas den av en negativ inställning till nationella åtgärder. Stödet för byte från direktverkande elvärme i bostadshus till bl.a. fjärrvärme finns än så länge kvar, men regeringen avskaffade redan våren 2007 möjligheten att få stöd till investeringar i bl.a. fjärrvärme för den som ville byta bort sin oljepanna. Vidare avser regeringen att fr.o.m. år 2009 lägga ned klimatinvesteringsprogram-

met (Klimp) och ersätta det med ett resursmässigt mindre omfattande program rörande hållbara städer. Vi motsätter oss detta. Klimatinvesteringsprogrammet är ett viktigt instrument för kommuner, näringsliv och organisationer att gemensamt energieffektivisera, investera och ställa om till en hållbar utveckling, och det har haft en stor betydelse för att främja fjärrvärmeutbyggnaden i Sverige. Vi menar därför att klimatinvesteringsprogrammet bör fortsätta även efter år 2008. I likhet med vad som anförs i motion 2007/08:N9 (s) anser vi därför att riksdagen genom ett uttalande bör klargöra för regeringen att klimatinvesteringsstödet ska få fortsätta.

Vidare anser vi, i överensstämmelse med vad som sägs i motion 2007/08:N11 (mp), att regeringen närmare bör utreda frågan om hur ett stödsystem för fjärrvärmens framgent kan utformas för att på bästa möjliga sätt främja en utbyggnad. Detta kan ske antingen i form av ett klimatinvesteringsprogram eller i form av ett riktat stöd till fjärrvärmesektorn. Ett stöd för att gynna fjärrvärmeutbyggnaden blir än viktigare framöver då en eventuell konkurrens genom tredjepartstillträde kan resultera i sänkta priser och därigenom göra det mindre lönsamt att bygga ut fjärrvärmenäten. Därtill kan en ökad energieffektivisering i byggnader göra det mindre lönsamt att bygga ut fjärrvärmenätet. Riksdagsuttalandet bör därför omfatta även frågan om det framtida stödsystemets utformning.

Med hänvisning till det anförda tillstyrks nämnda motioner i berörda delar.

4. Fjärrvärmeföretagens regelbörda, punkt 4 (s, mp)

av Tomas Eneroth (s), Carina Adolfsson Elgestam (s), Alf Eriksson (s), Karin Åström (s), Per Bolund (mp), Börje Vestlund (s) och Eva-Lena Jansson (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2007/08:N9 yrkande 6.

Ställningstagande

Regeringens förslag om att fjärrvärmeföretagen ska lämna uppgifter om verksamhetens drifts- och affärsförhållanden är positivt såtillvida att det ger ökad transparens och därigenom kan vara till nytta för kunderna. Samtidigt måste framhållas att nyttan för kunderna bara blir reell om det kan ske en verklig prövning av skäligheten i villkoren för fjärrvärme, vilket innebär att priset kan prövas i enlighet med de förslag som vi framlagt. Annars finns risken att de förslag som regeringen framlagt endast blir en chimär. Att enbart öka genomlysningen av fjärrvärmeföretagens drifts- och affärsförhållanden förändrar inte det faktum att fjärrvärmemarknaden är ett lokalt monopol med begränsade förhandlingsmöjligheter för enskilda kunder.

Vidare anser vi, i överensstämmelse med vad som anförs i motion 2007/08:N9 (s), att regeringen bör anmodas att vidta erforderliga åtgärder för att eliminera risken för att fjärrvärmeföretagen tvingas till dubbla uppgiftsinlämningar. Statistiska centralbyrån har bl.a. påpekat att regeringens förslag ökar företagens administrativa börda i onödan och att motsvarande uppgifter i stället kan hämtas från den statistik som de har tillgång till. Regeringen bör därför säkerställa att inget dubbelarbete sker. I detta inbegrips även att regeringen tar initiativ till att samordna myndigheternas uppgiftsinsamlande från företagen så att dubbelt uppgiftsinlämnande helt kan undvikas.

Med hänvisning till det sagda tillstyrks nämnda motion i berörd del.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2007/08:60 Fjärrvärmelag m.m.:

1. Riksdagen antar regeringens förslag till
 - a) fjärrvärmelag,
 - b) lag om ändring i brottsbalken,
 - c) lag om ändring i ellagen (1997:857).
2. Riksdagen bemyndigar regeringen att låta Statens energimyndighet, eller den myndighet som regeringen bestämmer, disponera medel som betalas in i ansökningsavgift för medling (avsnitt 5.11.2).

Följdmotionerna

2007/08:N9 av Tomas Eneroth m.fl. (s):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Fjärrvärmenämnden ska pröva fjärrvärmeprisets skälighet.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Fjärrvärmenämnden tillsammans med parterna ska ta fram en metod för bedömning av fjärrvärmeprisets skälighet.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen ska återkomma till riksdagen med en redogörelse för resultatet av Fjärrvärmenämndens arbete.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att klimatinvesteringsstödet ska fortsätta.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen ska utreda möjligheterna att skynda på sammankopplingen av olika fjärrvärmesystem.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen ska undvika krav på dubbelt uppgiftslämnande.

2007/08:N10 av Kent Persson m.fl. (v):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en statlig prisgaranti.

2007/08:N11 av Per Bolund m.fl. (mp):

1. Riksdagen begär att regeringen snarast återkommer till riksdagen med förslag om tredjepartstillträde i fjärrvärmenäten.
2. Riksdagen begär att regeringen snarast återkommer till riksdagen med förslag om ett system för statlig prisprövning av fjärrvärme.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att offentligt stöd till utbyggnad av fjärrvärmenät bör utredas.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2007

2007/08:C371 av Jan Lindholm och Karla López (båda mp):

15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av tydligare regler på fjärrvärmemarknaden.

2007/08:N223 av Finn Bengtsson och Magdalena Andersson (båda m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en översyn av fjärrvärmemarknaden med syfte att ansvarsfullt kunna avreglera fjärrvärmens monopolställning i Sverige.

2007/08:N234 av Jan Ertsborn (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att öppna fjärrvärmenäten för konkurrens.

2007/08:N243 av Staffan Appelros (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att monopollet på fjärrvärmemarknaden bör öppnas upp såsom nyligen har skett med gasnäten.

2007/08:N337 av Ewa Thalén Finné och Margareta Pålsson (båda m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att avreglera fjärrvärmen.

2007/08:N366 av Fredrik Olovsson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om utökad reglering av fjärrvärmemarknaden.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

1 Förslag till fjärrvärmelag

Härigenom föreskrivs följande.

Inledande bestämmelser

1 § Med fjärrvärmeverksamhet avses i denna lag distribution i rörledning av hetvatten eller annan värmebärare för uppvärmning, om en obestämd grupp inom ett visst geografiskt område får anslutas till verksamheten.

En fjärrvärmeverksamhet omfattar även produktion och försäljning av den värme som distribueras i rörledningarna, om den som bedriver distributionen även bedriver produktionen och försäljningen av värmen.

2 § I denna lag avses med

fjärrvärmeföretag: juridisk person som bedriver fjärrvärmeverksamhet,
fjärrvärmekund: den som ingått ett avtal om fjärrvärme med ett fjärrvärmeföretag,

konsument: fjärrvärmekund som är en fysisk person och som använder fjärrvärme i huvudsak utanför näringsverksamhet,

avtal om fjärrvärme: avtal om distribution i rörledning av en värmebärare för uppvärmning och om försäljning av den distribuerade värmen.

3 § Det som föreskrivs i denna lag i fråga om fjärrvärmeföretag ska gälla även fysiska personer som bedriver fjärrvärmeverksamhet.

4 § Avtalsvillkor som i jämförelse med bestämmelserna i denna lag är till nackdel för en konsument är utan verkan mot denne.

Prisinformation

5 § Ett fjärrvärmeföretag ska se till att uppgifter om fjärrvärmeföretagets priser för fjärrvärme och för en anslutning till fjärrvärmeverksamheten samt om hur ett pris bestäms finns enkelt tillgängliga för fjärrvärmekunder och allmänhet. Om skilda priser gäller för olika kategorier av fjärrvärmekunder har fjärrvärmeföretaget samma skyldighet i fråga om uppgifter om grunderna för indelningen av fjärrvärmekunder i olika kategorier.

Prisinformationen ska vara korrekt och tydlig.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldigheten att lämna prisinformation till allmänheten enligt första och andra styckena.

Avtalet om fjärrvärme

Uppgifter i ett avtal om fjärrvärme

- 6 §** Ett avtal om fjärrvärme ska innehålla uppgifter om
1. fjärrvärmeföretagets åtagande gentemot fjärrvärmekunden,
 2. priset för fjärrvärmen och hur det bestäms,
 3. var fjärrvärmekunden kan finna information om fjärrvärmeföretagets priser för fjärrvärme,
 4. den tid som avtalet löper,
 5. i fråga om avtal som löper under en viss tid, vad som gäller med avseende på förlängning av avtalet,
 6. avtalet tillåter fjärrvärmeföretaget att göra en ensidig ändring av ett avtalsvillkor och om förutsättningarna för att fjärrvärmeföretaget ska få göra en sådan ändring,
 7. villkoren för uppsägning av avtalet,
 8. fjärrvärmeföretagets ersättningsansvar om det inte uppfyller avtalet,
 9. vem som svarar för kostnader för en återställning efter
 - a) en anslutning till fjärrvärmeverksamheten,
 - b) ett underhåll av rörledningarna, eller
 - c) ett borttagande av anslutningen, och
 10. möjligheten att begära förhandling och att ansöka om medling enligt denna lag.

Förhandling om avtalsvillkor för fjärrvärme

7 § Ett fjärrvärmeföretag ska förhandla med en fjärrvärmekund som begär förhandling om priset för fjärrvärme eller om kapaciteten hos en anslutning till fjärrvärmeverksamheten.

Att ett fjärrvärmeföretag kan ha en förhandlingsskyldighet även i fall då företaget gjort en ensidig ändring av avtalsvillkoren till fjärrvärmekundens nackdel följer av 19 §.

8 § Ett fjärrvärmeföretags skyldighet att förhandla med en fjärrvärmekund innebär att fjärrvärmeföretaget ska

1. ange skälen för det avtalsvillkor som förhandlingen gäller,
2. ge fjärrvärmekunden tillräcklig information för en bedömning av skäligheten av avtalsvillkoret, och
3. försöka komma överens med fjärrvärmekunden om avtalsvillkoret.

9 § Om en förhandling inte leder till någon överenskommelse ska fjärrvärmeföretaget underrätta fjärrvärmekunden om att förhandlingen är avslutad och ange skälen för fjärrvärmeföretagets inställning.

Underrättelsen får göras muntligen vid ett möte mellan fjärrvärmeföretaget och fjärrvärmekunden. Om en sådan muntlig underrättelse inte görs ska fjärrvärmeföretaget underrätta fjärrvärmekunden skriftligen.

Medling

10 § Om en förhandling mellan ett fjärrvärmeföretag och en fjärrvärmekund inte leder till någon överenskommelse om villkor för fjärrvärme, får fjärrvärmeföretaget eller fjärrvärmekunden ansöka om medling.

11 § En ansökan om medling ska ges in till den myndighet som medlar enligt denna lag. Ansökan ska ha kommit in till myndigheten inom tre veckor från den dag fjärrvärmeföretaget enligt 9 § underrättade fjärrvärmekunden om att förhandlingen avslutats.

12 § Den som ansöker om medling ska samtidigt som ansökan ges in betala en ansökningsavgift om 1 000 kronor. En konsument ska i stället betala 500 kronor.

13 § Den myndighet som medlar enligt denna lag fattar beslut om medling.

En ansökan om medling ska bifallas endast om myndigheten bedömer att en medling kan leda till en överenskommelse mellan fjärrvärmeföretaget och fjärrvärmekunden.

14 § En ansökan om medling ska avvisas om

1. sökanden inte betalat ansökningsavgiften,
2. ansökan inte innehåller en tillräcklig redogörelse för de omständigheter som har betydelse för medlingsavgiften, trots att sökanden förelagts att avhjälpa bristen, eller
3. ansökan har kommit in för sent till myndigheten.

15 § När den myndighet som medlar enligt denna lag bedömer att det inte längre finns anledning att fortsätta en medling, ska myndigheten avsluta medlingen.

Fjärrvärmeföretaget och fjärrvärmekunden ska underrättas om ett beslut att avsluta medlingen.

16 § Den myndighet som medlar enligt denna lag får meddela de förelägganden som behövs för medlingsavgiften.

Ett sådant föreläggande får förenas med vite.

Ensidig ändring av avtalsvillkor till fjärrvärmekundens nackdel

Avtalet

17 § Om ett fjärrvärmeföretag i avtalet om fjärrvärme givits rätt att ensidigt ändra avtalsvillkoren till nackdel för en fjärrvärmekund, gäller bestämmelserna i 18–26 §§.

Fjärrvärmeföretagets underrättelseskyldighet

18 § Om fjärrvärmeföretaget gör en ändring av avtalsvillkoren, ska fjärrvärmekunden skriftligen underrättas om ändringen senast två månader före den dag de ändrade villkoren ska börja gälla.

I underrättelsen ska skälen för ändringen anges samt en upplysning lämnas om att fjärrvärmekunden har rätt att begära förhandling, ansöka om medling och att säga upp avtalet.

Om fjärrvärmeföretaget inte följer bestämmelserna i första och andra styckena, får de ändrade villkoren inte tillämpas.

Förhandling om de ändrade villkoren

19 § Ett fjärrvärmeföretag är skyldigt att förhandla med en fjärrvärmekund om en ensidig ändring av avtalsvillkoren till fjärrvärmekundens nackdel, om kunden begär förhandling inom tre veckor från den dag kunden enligt 18 § underrättades om de ändrade avtalsvillkoren.

20 § Om fjärrvärmekunden begärt förhandling enligt 19 §, men träffas inte någon överenskommelse mellan parterna, får de ändrade villkoren börja tillämpas från den dag de ska börja gälla, dock tidigast tre veckor från den dag fjärrvärmeföretaget enligt 9 § underrättade fjärrvärmekunden om att förhandlingen avslutats.

Detta gäller inte i fall som avses i 21 § eller om fjärrvärmekunden säger upp avtalet enligt 23 §.

Medling

21 § Om en ansökan om medling gjorts enligt 10 § i fråga om en ensidig ändring av avtalsvillkoren till fjärrvärmekundens nackdel, men träffas inte någon överenskommelse mellan parterna, får de ändrade villkoren börja tillämpas från den dag de ska börja gälla. Villkoren får dock börja tillämpas tidigast tre veckor från den dag myndigheten meddelade beslutet att avsluta medlingen eller, om ansökan lämnats utan bifall, tidigast tre veckor från dagen för det beslutet.

Detta gäller inte om fjärrvärmekunden säger upp avtalet enligt 24 §.

Uppsägning av avtalet om fjärrvärme

22 § En fjärrvärmekund har rätt att säga upp avtalet om fjärrvärme om fjärrvärmekunden underrättats enligt 18 § om ändrade avtalsvillkor.

Uppsägningen ska för att få verkan göras senast två månader från den dag kunden underrättades om ändringen, eller den senare dag som följer av 23 eller 24 §.

I fråga om en konsument gäller att uppsägningen ska anses ha gjorts när ett meddelande om uppsägningen lämnats in för befordran med post eller avsänts på annat ändamålsenligt sätt.

23 § Om fjärrvärmekunden begärt förhandling enligt 19 §, men träffas inte någon överenskommelse mellan parterna, har fjärrvärmekunden rätt

att säga upp avtalet senast tre veckor från den dag fjärrvärmeföretaget enligt 9 § underrättade fjärrvärmekunden om att förhandlingen avslutats.

24 § Om en ansökan om medling gjorts enligt 10 § i fråga om en ensidig ändring av avtalsvillkoren till fjärrvärmekundens nackdel, men träffas inte någon överenskommelse mellan parterna, har fjärrvärmekunden rätt att säga upp avtalet senast tre veckor från den dag myndigheten meddelade beslutet att avsluta medlingen eller, om ansökan lämnats utan bifall, senast tre veckor från dagen för det beslutet.

25 § Om en fjärrvärmekund säger upp ett avtal enligt 22, 23 eller 24 §, upphör avtalet att gälla tre månader från dagen för uppsägningen.

Under uppsägningstiden får de ändrade avtalsvillkoren inte tillämpas.

26 § En fjärrvärmekund får säga upp ett avtal om fjärrvärme enligt 22, 23 eller 24 § utan att påföras någon kostnad, avgift eller annan förpliktelse till följd av uppsägningen.

Distribution av fjärrvärme till konsumenter

Avbrytande av distributionen vid avtalsbrott

27 § Distribution av fjärrvärme till en konsument får avbrytas om konsumenten har försummat sina skyldigheter enligt avtalet och försummelsen är ett väsentligt avtalsbrott. Distributionen får dock endast avbrytas om konsumenten inte följer en skriftlig uppmaning att inom en angiven och skälig tid uppfylla sina skyldigheter enligt avtalet.

Om försummelsen gäller något annat än att konsumenten inte betalat enligt avtalet ska den skriftliga uppmaningen innehålla en underrättelse om att distributionen av fjärrvärme kan avbrytas om uppmaningen inte följs.

Om omständigheterna ger anledning att befara att ett avbrott i distributionen kan medföra en inte obetydlig personskada eller omfattande sakskada får distributionen av fjärrvärme inte avbrytas. Detta gäller dock inte om konsumentens handlande varit otillbörligt.

28 § Om en konsument inte betalat enligt avtalet får distributionen av fjärrvärme avbrytas om, utöver vad som anges i 27 § första och tredje styckena,

1. fjärrvärmeföretagets fordran är ostridig,
2. konsumenten inte följt den skriftliga uppmaningen att betala fordran och konsumenten därefter delgetts en skriftlig påminnelse att betala inom tre veckor från delgivningen,
3. påminnelsen innehöll en underrättelse om att distributionen av fjärrvärme kan avbrytas om fordran inte betalas, och
4. ett meddelande om innehållet i påminnelsen har sänts till socialnämnden i den kommun där konsumenten får fjärrvärme distribuerad.

Distributionen av fjärrvärme får inte avbrytas om fordran har betalats eller socialnämnden inom den tid som anges i första stycket 2 har meddelat fjärrvärmeföretaget att nämnden betalar fordran.

29 § Underrättelser och meddelanden enligt 28 § ska lämnas enligt formulär som fastställs av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

30 § Ett fjärrvärmeföretag har rätt till skälig ersättning av en konsument för kostnader med anledning av åtgärder enligt 27 och 28 §§.

Avbrytande av distributionen av säkerhetsskäl m.m.

31 § Ett fjärrvärmeföretag får avbryta distributionen av fjärrvärme till en konsument för att genomföra en åtgärd som syftar till

1. att undvika personskada eller omfattande sakskada,
2. att bygga ut fjärrvärmeverksamheten, eller
3. en god distributionssäkerhet.

Avbrottet får inte pågå längre än vad som är nödvändigt för att genomföra åtgärden.

Fjärrvärmeföretaget ska i god tid underrätta konsumenten om ett kommande avbrott, om fjärrvärmeföretaget kan förutse att avbrottet inte blir kortvarigt. Konsumenten ska underrättas personligen eller, om det är lämpligt, genom anslag.

Ersättningsansvar för fjärrvärmeföretag

32 § Ett fjärrvärmeföretag ska ersätta skada som en konsument orsakas genom att distributionen av fjärrvärme avbryts på grund av konsumentens försummelse, om inte distributionen av fjärrvärme får avbrytas enligt 27 eller 28 §.

33 § Ett fjärrvärmeföretag ska ersätta skada som en konsument orsakas genom att distributionen av fjärrvärme avbryts utan att det beror på konsumentens försummelse och utan att fjärrvärmeföretaget har rätt att avbryta distributionen enligt 31 § första stycket.

Detsamma gäller skada som en konsument orsakas genom att

1. ett avbrott som avses i 31 § första stycket pågår längre än vad som är nödvändigt för att genomföra åtgärden, eller
2. fjärrvärmeföretaget inte underrättat konsumenten enligt 31 § tredje stycket om ett kommande avbrott som avses i 31 § första stycket.

Fjärrvärmeföretaget är dock inte skyldigt att ersätta en skada, om fjärrvärmeföretaget visar att avbrottet i distributionen av fjärrvärme beror på ett hinder utanför fjärrvärmeföretagets kontroll som det inte skäligen kunde förväntas ha räknat med och vars följder det inte heller skäligen kunde ha undvikit eller övervunnit.

Beror avbrottet på någon som fjärrvärmeföretaget har anlitat för underhåll, reparation eller liknande arbete, är fjärrvärmeföretaget fritt från skadeståndsskyldighet endast om den som anlitats skulle vara fri från skadeståndsskyldighet enligt tredje stycket.

34 § Skadestånd enligt 32 och 33 §§ omfattar ersättning för utgifter, inkomstbortfall och annan förlust.

35 § Om skyldigheten att betala skadestånd till en konsument enligt 32 och 33 §§ är oskäligt betungande med hänsyn till de ekonomiska förhållandena hos ett fjärrvärmeföretag, får skadeståndet jämkas efter vad som är skäligt.

Vid bedömningen om skadeståndsskyldigheten är oskäligt betungande för fjärrvärmeföretaget ska hänsyn även tas till befintliga försäkringar och försäkringsmöjligheter, förutsättningarna för fjärrvärmeföretaget att förutse och hindra skadan samt andra särskilda omständigheter.

36 § En rätt till ersättning av fjärrvärmeföretaget är förlorad om inte konsumenten underrättar fjärrvärmeföretaget om anspråket på ersättning inom tre år från det att skadan inträffade.

Har ett meddelande om anspråk på ersättning lämnats in för befordran med post eller avsänts på annat ändamålsenligt sätt, anses en underrättelse om anspråket ha skett när detta gjordes.

Förhandling om tillträde till rörledningar

37 § Om ett fjärrvärmeföretag får en begäran om tillträde till rörledningarna från någon som vill sälja värme till fjärrvärmeverksamheten eller använda ledningarna för distribution av värme, ska fjärrvärmeföretaget förhandla om tillträde med den som gjort begäran. Skyldigheten att förhandla innebär att fjärrvärmeföretaget ska försöka komma överens om ett tillträde med den som begärt det.

Om någon överenskommelse inte kan träffas om tillträde, ska fjärrvärmeföretaget ange skälen för att tillträde inte medges.

Kommunala fjärrvärmeföretag

38 § Om ett kommunalt företag som avses i 3 kap. 16–18 §§ kommunallagen (1991:900) bedriver fjärrvärmeverksamhet, ska verksamheten bedrivas på affärsmässig grund.

39 § Trots bestämmelsen i 2 kap. 1 § kommunallagen (1991:900) om anknytning till kommunens område eller dess medlemmar, får ett kommunalt företag som avses i 3 kap. 16–18 §§ samma lag bedriva fjärrvärmeverksamhet utanför kommunen, om det görs i geografisk närhet till fjärrvärmeverksamheten inom kommunen och i syfte att uppnå en ändamålsenlig fjärrvärmeverksamhet.

Redovisning av fjärrvärmeverksamhet

40 § Ett fjärrvärmeföretag ska ekonomiskt redovisa fjärrvärmeverksamheten särskilt genom att för varje år upprätta en årsrapport.

Vid redovisning av fjärrvärmeverksamhet ska produktion av el som har skett samtidigt med produktion av den värme som distribueras i fjärrvärmeverksamheten anses ingå i verksamheten. Detsamma gäller försäljning av sådan el.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om redovisning av fjärrvärmeverksamhet.

41 § Ett fjärrvärmeföretag ska lämna uppgifter om drift- och affärsförhållanden i fjärrvärmeverksamheten. Sådana uppgifter ska lämnas för varje sammanhängande system av rörledningar och anläggningar för produktion av den värme som distribueras i ledningarna, om sådan produktion ingår i fjärrvärmeverksamheten.

Om priset för fjärrvärme är detsamma inom olika system av rörledningar och anläggningar för produktion av värme, får uppgifterna dock avse den samlade verksamheten i dem.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om uppgiftsskyldigheten.

42 § Årsrapporten ska granskas av en revisor.

Granskningen ska avse om årsrapporten upprättats enligt gällande bestämmelser. Granskningen ska vara så ingående och omfattande som god revisionsred kräver.

Revisorn ska lämna ett skriftligt yttrande över granskningen.

Regeringen får meddela föreskrifter om granskningen av årsrapporten.

43 § Uppgifterna om drift- och affärsförhållanden i fjärrvärmeverksamheten samt en bestyrkt kopia av årsrapporten och yttrandet över granskningen av årsrapporten ska ges in till tillsynsmyndigheten. Uppgifterna och handlingarna ska ha kommit in till tillsynsmyndigheten inom sju månader från räkenskapsårets utgång.

Om fjärrvärmeföretaget beslutat om fortsatt bolagsstämma enligt 7 kap. 14 § aktiebolagslagen (2005:551) eller fortsatt föreningsstämma enligt 7 kap. 4 § tredje stycket lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar, gäller i stället att uppgifterna och handlingarna ska ha kommit in till tillsynsmyndigheten inom nio månader från räkenskapsårets utgång.

Handlingarna får överföras elektroniskt till tillsynsmyndigheten.

Med bestyrkt kopia jämställs elektroniskt original.

Förseningsavgift

44 § Om årsrapporten och yttrandet över granskningen av årsrapporten inte har kommit in till tillsynsmyndigheten på föreskrivet sätt och i föreskriven tid, ska fjärrvärmeföretaget betala en förseningsavgift på 10 000 kronor.

Om handlingarna inte har kommit in inom två månader från det att en underrättelse sändes till fjärrvärmeföretaget om att en förseningsavgift har tagits ut, ska fjärrvärmeföretaget betala en andra förseningsavgift på 10 000 kronor.

Om handlingarna inte har kommit in inom två månader från det att en underrättelse sändes till fjärrvärmeföretaget om att en andra förseningsavgift har tagits ut, ska fjärrvärmeföretaget betala en tredje förseningsavgift på 20 000 kronor.

45 § En förseningsavgift får inte tas ut efter registrering hos Bolagsverket av ett beslut om att ett fjärrvärmeföretag har försatts i konkurs eller trätt i likvidation.

Om fjärrvärmeföretaget har trätt i likvidation gäller detta endast i fråga om redovisning för tiden före likvidationsbeslutet.

46 § Har fjärrvärmeföretaget i tid gett in årsrapporten och yttrandet över granskningen av årsrapporten men har handlingarna någon brist som lätt kan rättas till, får en förseningsavgift tas ut endast om fjärrvärmeföretaget har underrättats om bristen och fått tillfälle att avhjälpa den men inte gjort det inom den tid som angetts i underrättelsen.

En sådan underrättelse får sändas med posten till den postadress som fjärrvärmeföretaget senast anmält till tillsynsmyndigheten.

47 § En förseningsavgift ska efterges om underlåtenheten att ge in årsrapporten eller yttrandet över granskningen av årsrapporten framstår som ursäktlig med hänsyn till omständigheter som fjärrvärmeföretaget inte kunnat råda över. Förseningsavgiften ska också efterges om det framstår som uppenbart oskäligt att ta ut den.

Bestämmelsen om eftergift ska beaktas även om något yrkande om eftergift inte har framställts, om det föranleds av vad som förekommit i ärendet.

48 § Om en förseningsavgift inte har betalats efter betalningsuppsmaning, ska avgiften lämnas för indrivning. Bestämmelser om indrivning av statliga fordringar finns i lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m.

Vid indrivning får verkställighet enligt utsökningsbalken ske. Ett beslut om förseningsavgift får verkställas även om det inte vunnit laga kraft.

Överlämnande för indrivning krävs inte om statens fordran för förseningsavgiften är ringa.

49 § Om ett fjärrvärmeföretag till följd av domstols beslut har rätt att få tillbaka betalad förseningsavgift, ska ränta betalas på den återbetalade avgiften från och med månaden efter den då avgiften betalades in till och med den månad då återbetalning görs. I fråga om räntans storlek tillämpas 19 kap. 14 § skattebetalningslagen (1997:483).

50 § Frågor om förseningsavgifter prövas av tillsynsmyndigheten.

51 § Förseningsavgifter tillfaller staten.

Tillsyn

52 § Tillsynsmyndigheten ska utöva tillsyn över att fjärrvärmeföretag följer bestämmelserna i 5–9, 18–21, 25–29, 31 och 37–43 §§.

Tillsynsmyndigheten får meddela de förelägganden som behövs för efterlevnaden av bestämmelserna. Ett sådant föreläggande får förenas med vite.

53 § Tillsynsmyndigheten har rätt att på begäran få de upplysningar och ta del av de handlingar som behövs för tillsynen. En sådan begäran får förenas med vite.

Överklagande

54 § Beslut om föreläggande vid vite enligt 16 § andra stycket och 52 § andra stycket, begäran enligt 53 § som har förenats med vite samt om förseningsavgift får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Andra beslut enligt denna lag får inte överklagas.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2008.

2. Bestämmelserna i 17–26 §§ tillämpas på sådana ensidiga ändringar av avtalsvillkor som ska börja gälla efter den 30 juni 2008.

3. I fråga om sådana ensidiga ändringar av avtalsvillkor som ska börja gälla efter den 30 juni 2008 är fjärrvärmeföretaget, utöver vad som följer av 19 §, skyldigt att förhandla om fjärrvärmekunden begär förhandling senast den 22 juli 2008.

4. Bestämmelserna i 27–31 §§ tillämpas på sådana avbrott i distributionen som inträffar efter den 30 juni 2008.

5. Bestämmelserna i 41 § tillämpas första gången för det räkenskapsår som börjar närmast efter den 30 juni 2008.

6. Bestämmelserna i 44–51 §§ tillämpas på årsrapporter och yttranden över granskning av årsrapporter som avser räkenskapsår som börjar närmast efter den 30 juni 2008.

2 Förslag till lag om ändring i brottsbalken

Härigenom föreskrivs i fråga om brottsbalken
dels att 8 kap. 12 § ska ha följande lydelse,
dels att det i balken ska införas en ny paragraf, 8 kap. 10 a §, av
följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 kap.

10 a §

Leder någon olovligen värmeenergi ur ett rörledningssystem för uppvärmning eller leder någon olovligen värmeenergi till ett rörledningssystem för kylning, döms för olovlig avledning av värmeenergi till böter eller fängelse högst ett år. Vid ringa fall döms inte till ansvar.

Är brottet grovt, döms till fängelse, lägst sex månader och högst fyra år.

12 §

För försök eller förberedelse till stöld, grov stöld, rån, grovt rån, tillgrepp av fortskaffningsmedel eller olovlig kraftavledning, så ock för stämpling till eller underlåtenhet att avslöja rån eller grovt rån dömes till ansvar enligt vad i 23 kap. stadgas. Skulle tillgrepp av fortskaffningsmedel, om brottet fullbordats, hava varit att anse som ringa, må dock ej dömas till ansvar som nu sagts.

För försök eller förberedelse till stöld, grov stöld, rån, grovt rån, tillgrepp av fortskaffningsmedel, olovlig kraftavledning eller olovlig avledning av värmeenergi, så ock för stämpling till eller underlåtenhet att avslöja rån eller grovt rån döms till ansvar enligt vad i 23 kap. stadgas. Skulle tillgrepp av fortskaffningsmedel eller olovlig avledning av värmeenergi, om brottet fullbordats, hava varit att anse som ringa, må dock ej dömas till ansvar som nu sagts.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2008.

3 Förslag till lag om ändring i ellagen (1997:857)

Härigenom föreskrivs i fråga om ellagen (1997:857)¹
dels att 1 kap. 4 a och 4 b §§ ska upphöra att gälla,
dels att 1 kap. 1 §, 3 kap. 2, 4 och 5 §§, 7 kap. 2 § samt rubriken
närmaste före 3 kap. 2 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

1 §²

I denna lag ges föreskrifter om elektriska anläggningar, om handel med el i vissa fall samt om elsäkerhet. *Dessutom ges vissa föreskrifter om fjärrvärmeverksamhet.*

I denna lag ges föreskrifter om elektriska anläggningar, om handel med el i vissa fall samt om elsäkerhet.

3 kap.

Redovisning av nätverksamhet *m.m.*³

Redovisning av nätverksamhet

Nätverksamhet och fjärrvärmeverksamhet skall ekonomiskt redovisas var för sig och skilt från annan verksamhet.

Vid redovisning av fjärrvärmeverksamhet enligt första stycket skall den elproduktion som skett i ett kraftvärmeverk och försäljningen av denna el anses ingå i fjärrvärmeverksamheten.

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, nätmyn-digheten får meddela närmare föreskrifter om redovisning av nätverksamhet och av fjärrvärmeverksamhet.

2 §⁴

Nätverksamhet ska ekonomiskt redovisas skilt från annan verksamhet.

4 §⁵

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, nätmyn-digheten får meddela närmare föreskrifter om redovisning av nätverksamhet.

¹ Senaste lydelse av 1 kap. 4 a § 2005:404

1 kap. 4 b § 2005:404.

² Senaste lydelse 2005:404.

³ Senaste lydelse 2005:404.

⁴ Senaste lydelse 2005:404.

⁵ Senaste lydelse 2005:404.

5 §⁶

Revisor hos den som bedriver nätverksamhet *eller fjärrvärmeverksamhet* skall göra en särskild granskning av redovisningen av verksamheten.

Revisorn *skall* årligen i ett särskilt intyg avge ett utlåtande i frågan om redovisningen av nätverksamheten *eller fjärrvärmeverksamheten* skett enligt gällande bestämmelser. Intyget *skall* av företaget ges in till nätmyndigheten.

Regeringen får meddela närmare föreskrifter om revision av nätverksamhet *och av fjärrvärmeverksamhet*.

Revisor hos den som bedriver nätverksamhet *ska* göra en särskild granskning av redovisningen av verksamheten.

Revisorn *ska* årligen i ett särskilt intyg avge ett utlåtande i frågan om redovisningen av nätverksamheten skett enligt gällande bestämmelser. Intyget *ska* av företaget ges in till nätmyndigheten.

Regeringen får meddela närmare föreskrifter om revision av nätverksamhet.

7 kap.

2 §⁷

Om ett sådant kommunalt företag som avses i 3 kap. 16–18 §§ kommunallagen (1991:900) bedriver sådan verksamhet som avses i 1 § 1 *eller fjärrvärmeverksamhet*, *skall* verksamheten drivas på affärsmässig grund och redovisas särskilt.

Om ett sådant kommunalt företag som avses i 3 kap. 16–18 §§ kommunallagen (1991:900) bedriver sådan verksamhet som avses i 1 § 1, *ska* verksamheten drivas på affärsmässig grund och redovisas särskilt.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2008.

2. Äldre föreskrifter gäller fortfarande i tillsynsärenden om redovisning av fjärrvärmeverksamhet och i tillsynsärenden om revisorns granskning i fråga om räkenskapsår som börjat före den 1 juli 2008.

⁶ Senaste lydelse 2005:404.

⁷ Senaste lydelse 2005:404.